

Responsabilitatea și răspunderea, două surori siameze ale dreptului public

Rădăcinile ne dau legitimitate. Ne dau trăinicie. Ne dau forță să mergem mai departe. Să dăm mâna cu viitorul, să-i spunem „bine ai venit”, să-l asigurăm că suntem pregătiți pentru tot ce vrea și poate să ne ofere. Ne dau sens. Ne dau direcție. Conținut și forme.

„Rădăcinile” la care ne referim sunt reprezentate de Institutul de Științe Administrative al României, apărut în urmă cu aproape 100 de ani. Inițial s-a numit Institutul de Științe Administrative al României, cu acronimul ISAR. Am fost nevoiți să ne schimbăm însă numele, în condițiile în care noua reglementare privind asociațiile și fundațiile, care a înlocuit cunoscuta și mult mai valoroasa Lege Mârzescu, după cum era aceasta considerată, a interzis cuprinderea în denumire a numelui țării.

La anul vom sărbători centenarul. Vom dedica acel moment profesorului Antonie Iorgovan, cel care a înțeles, la puțin timp de la Revoluția din decembrie 1989, că pentru a merge mai departe e necesar să valorifici ce am avut mai bun în trecut. În domeniul dreptului administrativ, cele mai bune și valoroase moșteniri au fost Institutul de Științe Administrative „Paul Negulescu” și Revista de Drept Public a acestuia. După ce s-a hotărât *renăscarea*, a urmat apoi „botezul”, pe care l-am făcut începând cu anul 2005, când a apărut primul număr al seriei noi a Revistei de Drept Public.

De atunci, au urmat ani după ani de viață a revistei, număr de număr, chiar și în timpul pandemiei, chiar dacă am concentrat-o în două apariții în loc de patru, adică „semestrial” în loc de „trimestrial”.

Odată cu „renașterea” Institutului a fost reluată și organizarea an de an a Conferinței Științifice anuale a acestuia.

O bună parte dintre materialele prezentate au fost publicate în *Caietele Științifice* ale Institutului de Științe Administrative. Apoi am decis să facem câte un volum, ca și supliment al Revistei de Drept Public.

De fiecare dată am abordat o tematică pe care am considerat-o ancorată în realitate, prin care s-a analizat problema „arzătoare” a dreptului public și a administrației publice, în particular în anul în care s-au derulat conferințele.

Tema abordată în anul 2023 a vizat **responsabilitatea și răspunderea în activitatea administrației publice și în viața publică în ansamblul ei**, o temă provocatoare, am apreciat, pe care am propus-o având în vedere faptul că aceste două concepte nu sunt sinonime, astfel cum se întâmplă în alte state în limbajul obișnuit și cel juridic. Între ele există o diferență fundamentală, dar și o iminentă asemănare. Diferența este dată de faptul că responsabilitatea în conduita subiectelor de drept exclude răspunderea. Atâta vreme cât omul este responsabil, ceea ce înseamnă că respectă regulile de conduită instituite prin lege și le „apropriază”, transformându-le în propriile sale reguli, pe care, cum precizează autorii de filosofie și teoria dreptului, le respectă din conștiință, nu din frica de pedeapsă, răspunderea nu intervine.

Abia atunci când aceste reguli sunt negate, subiectul de drept va suporta consecințele faptelor sale antisociale.

În România celor trei decenii și jumătate câte au trecut de la Revoluția din decembrie 1989, cele două concepte au fost în permanență invocate, însă prea des trădate, uneori fetișizate astfel încât credem că era și este necesar ca ele să fie dezbătute în mod riguros

prin raportare critică, constructivă la cadrul normativ actual reprezentat de Codul Administrativ.

Care reușește să facă o inovație în sensul că reglementează de o manieră unitară răspunderea administrativă.

Astfel, partea a VII-a a Codului administrativ este consacrată **răspunderii administrative** și cuprinde prevederi prin care identifică formele de răspundere specifică dreptului administrativ, principiile care o guvernează, definește concepte fundamentale, în esență încearcă să creeze un „covor” de reglementări care pe alocuri se transformă în „perdea”, în sensul că soluțiile legislative la care se ajunge nu sunt totuși cele mai riguroase, ceea ce a și determinat doctrina să se exprime adeseori critic, în mod întemeiat, spunem noi.

I. Dincolo de aceste aspecte, este neîndoielnic util că există o bază normativă, că noțiunile, categoriile teoretizate în doctrină și jurisprudență au în prezent o recunoaștere legală, iar instanțele judecătorești au la ce se raporta în soluțiile pe care le pronunță.

II. Toate aceste aspecte au făcut subiectul materialelor susținute în cadrul conferinței noastre din noiembrie 2023, ca și al dezbaterilor care s-au declanșat în baza lor. Au fost subiecte interesante, confruntări de idei, remarci mai mult sau mai puțin acide, dar toate au urmărit clarificări, dezvoltări ale unor idei, controverse constructive, soluții și teze asumate. Toate lucrările au fost înmănușate în „suplimentul” pe anul 2024 al Revistei de Drept Public, pe care avem satisfacția să-l coordonăm și să-l prefațăm.

Ne dorim să ducem tradițiile mai departe. Ne propunem să gândim, să cercetăm, să muncim pentru dezvoltarea științei dreptului public, a doctrinei aferente acestei ramuri a dreptului. Năzuința noastră este să contribuim și la crearea și perfecționarea cadrului normativ aplicabil administrației publice. Nu suntem adepții criticilor sterile, ai „galeriilor” care vociferează fără să se implice în rezolvarea problemelor.

Știința, ca și sportul, are suficienți „suporteri” din această categorie.

De aceea, în multe din lucrările publicate din acest volum veți regăsi soluții pertinente, abordare aplicată, propuneri *de lege ferenda*, toate utile pentru dezvoltarea nu doar a doctrinei, ci și pentru perfecționarea cadrului legislativ.

Lucrarea este precedată și de un document de prezentare a modului de derulare a conferinței, întocmit de raportorul general, doamna prof. univ. dr. Emilia Lucia Cătană.

III. Ne bucurăm să adunăm laolaltă dascăli de la toate centrele universitare ale României. Mai vechi sau mai noi. Publice, dar și valoroase universități private.

Toate trebuie să se dezvolte și să se „înălțe” sub aspectul valorii instituției de învățământ și al celor care o slujesc.

În final, gândurile noastre se îndreaptă către proiecte viitoare, către conferințele anuale care ne vor aduna și în anii care vin în frumosul oraș Sibiu, capitală nu doar a culturii în Europa, ci și a științei, a cercetării academice și a dreptului administrativ, drept al cetății, astfel cum îl numea atât de cald și adevărat regretatul nostru profesor Antonie Iorgovan.

Să nu ne lepădăm de tradiții. Ele ne dau trăinicie. Fără ele, nu avem trecut. Și o națiune fără trecut nu poate avea nici prezent și nici viitor.

Prof. univ. dr. **Verginia VEDINAȘ**
Conf. univ. dr. **Flavia GHENCEA**
Asist. univ. dr. **Ioan Laurențiu VEDINAȘ**

Sesiunea de comunicări științifice a Institutului de Științe Administrative „Paul Negulescu”, cu tema „Răspunderea și responsabilitatea în viața publică. Consacrare normativă, abordare doctrinară și practică administrativă”, Sibiu, 24-25 noiembrie 2023

În 24-25 noiembrie 2023 s-a desfășurat la Sibiu cea de-a 26-a ediție a Sesiunii de comunicări științifice, cu tema „Răspunderea și responsabilitatea în viața publică. Consacrare normativă, abordare doctrinară și practică administrativă”, organizată de Institutul de Științe Administrative „Paul Negulescu”, împreună cu Institutul de Drept Public și Științe Administrative al României și Institutul de Științe Administrative din Republica Moldova, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Drept, Academia Oamenilor de Știință din România și Universitatea „Vasile Goldiș” din Arad, în parteneriat cu Editura Universul Juridic.

Sesiunea de comunicări științifice s-a desfășurat în plen și pe cele două secțiuni, intitulate: „Răspunderea și responsabilitatea în administrația publică” și „Răspunderea și responsabilitatea în sfera puterii legislative și a celei judecătorești”.

În plen, deschiderea lucrărilor Secțiunii de comunicări științifice a fost realizată de dna prof. univ. dr. Verginia Vedinaș, președinte al Institutului de Științe Administrative „Paul Negulescu”, care a analizat pilonii răspunderii și responsabilității în viața publică (lucrarea Domniei Sale și a coautorului, asist. univ. dr. Ioan Laurențiu Vedinaș, având tema „Prezumția de temeinicie a actului contravențional și intangibilitatea «constatării» agentului constator, noii piloni jurisprudențiali ai răspunderii”) și a subliniat că această manifestare științifică are rolul de a evidenția tema conferinței atât sub aspect normativ, cât și doctrinar, respectiv al practicii administrative și din sfera puterii legislative și judecătorești. Totodată, Domnia Sa a mulțumit participanților pentru implicarea în acest eveniment științific care se află la cea de-a 26-a ediție.

În plenul sesiunii științifice a luat cuvântul dl conf. univ. dr. habil. Sebastian Spinei, Decanul Facultății de Drept din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, care a urât succes dezbaterilor sesiunii științifice, exprimându-și onoarea de a participa la acest eveniment. Domnul decan a adăugat că instituția de învățământ superior pe care o reprezintă susține pe deplin activitatea Institutului de Științe Administrative „Paul Negulescu”, care are sediul la Sibiu începând din anul 1995.

În lucrarea „*Principiul asumării răspunderii în dreptul achizițiilor publice. Implicații teoretice și studiu de caz*”, autoarea prof. univ. dr. habil. Emilia Lucia Cătană (care a avut și calitatea de raportor general al sesiunii științifice) a analizat principiul asumării răspunderii în dreptul achizițiilor publice, atât sub aspect normativ, cât și doctrinar și jurisprudențial, relevând importanța acestui principiu în contextul schimbării viziunii legiuitorului prin actualul cadru normativ în materie, care pune accent pe competența autorității contractante de a se asigura că ofertantul declarat câștigător în procedura de atribuire a contractului de achiziție publică îndeplinește cerințele stabilite în documentația de atribuire, respectiv are capacitatea de a executa contractul de achiziție publică, la prețul și în condițiile oferite. În dezbaterile ce au urmat prezentării, dna prof. univ. dr. Verginia Vedinaș a subliniat că tema este cu multiple implicații, nu numai teoretice, ci și practice.

În lucrarea prezentată de dl conf. univ. dr. Cristian Clipa, cu tema „*Răspunderea administrativ-patrimonială pentru pierderea suferită de către particular a unei șanse sau a unei oportunități*”, autorul a analizat valențele juridice ale șansei în dreptul administrativ, prin raportare la anumite prevederi legale precum cele cuprinse la art. 53 din Legea nr. 101/2016 care conține referiri la conceptul de „șansă”, respectiv cele de la art. 2 alin. (1) lit. p) din Legea nr. 554/2004 care definește interesul legitim privat ca posibilitate de a pretinde o anumită conduită, în considerarea realizării unui drept subiectiv viitor și previzibil, prefigurată.

În lucrarea „*Unele considerații cu privire la natura juridică și forța probantă a procesului-verbal contravențional*”, autorul conf. univ. dr. habil. Mircea Ursuța a analizat problema forței probante a procesului-verbal de constatare și sancționare a contravențiilor, a cărui origine se regăsește în Codul de procedură penală de la 1938 și care făcea dovadă până la înscrierea în fals. Odată cu dezincriminarea contravențiilor, în 1954 aceste fapte au fost eliminate din sfera dreptului penal. Procesele-verbale contravenționale se fundamentează pe constatările unui agent al statului și fac dovadă prin ceea ce constată acel agent *ex propriis sensibus*, dar instanțele pot stabili și o altă stare de fapt decât cea redată în procesul-verbal. Nu trebuie omis faptul că săvârșirea unor contravenții nu poate fi constatată prin propriile simțuri (de ex., poluarea unei ape curgătoare ori stătătoare), după cum există situații în care în procesele-verbale se menționează constatări rezultate din anumite mijloace tehnice de măsurare. Prezumția de nevinovăție trebuie să funcționeze și în asemenea situații, iar dacă procesul-verbal nu se bazează pe constatări personale ori pe măsurători tehnice, el trebuie anulat conform principiului *in dubio pro reo*.

Dezbaterile în plen au continuat cu lucrarea prezentată de dl conf. univ. dr. Cristi Iftene, cu tema „*Răspunderea autorităților publice pentru prejudiciile produse datorită carențelor organizatorice și funcționale ale serviciilor publice*”, studiul punând în discuție efectele carențelor organizatorice și funcționale ale serviciilor publice, în special în contextul externalizării acestora. Autorul a prezentat și o analiză sub aspect terminologic a sintagmei „carențe organizatorice”, cu evidențierea rolului autorităților publice în menținerea încrederii cetățeanului în aceste autorități. În dezbaterile care au urmat prezentării, dl conf. univ. dr. Cristian Clipa a subliniat că prin Codul administrativ a fost neglijată categoria *terților* care sunt prejudiciați prin servicii publice, fiind prevăzut doar riscul producerii anumitor prejudicii pentru *beneficiarii* serviciului public.

În lucrarea cu tema „*Consecințe ale săvârșirii unei infracțiuni de către un funcționar public – aplicații practice*”, autoarea conf. univ. dr. Denisa Barbu a evidențiat unele inadvertențe prevăzute în Codul administrativ sub aspectul temei analizate, astfel cum sunt reflectate în practica judecătorească. Autoarea a pus în discuție măsura în care poate fi reparată demnitatea funcționarilor publici, ulterior achitării în procesul penal. În dezbaterile care au urmat prezentării, dna lect. univ. dr. Cristina Feurdean a subliniat că funcționarii publici beneficiază de prezumția de nevinovăție, fiind evident, în opinia Domniei Sale, că aceștia se pot îndrepta împotriva autorității publice în ipoteza achitării în procesul penal, tema accentuând importanța unei mai bune înțelegeri și aplicări a principiului responsabilității, care stă la baza exercitării funcției publice.

Dl prof. univ. dr. Emil Bălan a prezentat lucrarea cu tema „*Autonomie și răspundere publică în învățământul superior*”, în care a analizat natura autonomiei universitare, pornind de la fundamentul său constituțional. De asemenea, autorul a continuat analiza temei abordate din perspectiva legii învățământului superior, care obligă *instituțiile de*

învățământ superior la asumarea răspunderii publice, respectiv a analizat jurisprudența în materie, care reliefează autonomia universitară ca și componentă a dreptului la învățatură.

Dl prof. univ. dr. habil. Iulian Nedelcu a prezentat lucrarea cu tema „*Aspecte teoretice și practice privind statutul constituțional al Președintelui României*”, în care a analizat tema abordată în special din perspectiva prerogativelor Președintelui României în materia promulgării legilor și grațierii individuale.

Dl conf. univ. dr. Dan-Constantin Măță a prezentat lucrarea cu tema „*Răspunderea administrației pentru faptele licite*”, subliniind că este vorba despre fapte prin care se vatămă drepturi legitime ale unor terți, respectiv situații cu caracter excepțional, legitime, care pot produce vătămări unor terți (de exemplu, intervenția legitimă a forțelor armate). Consideră autorul că astfel de fapte trebuie să poată atrage răspunderea administrației, însă Codul administrativ „construiește” răspunderea doar pe faptul juridic *ilicit*, iar nu și pe faptul juridic *licit* ca izvor al obligației. Consideră autorul că rămâne în sarcina doctrinei și a jurisprudenței să analizeze această temă, sens în care face trimitere la doctrina franceză. În dezbaterile care au urmat prezentării, dna prof. univ. dr. Verginia Vedinaș a subliniat că tema impune și distincția între faptele autorității publice și faptele funcționarilor publici.

În plen a fost prezentată și lucrarea „*Reglementări normative interpretate eronat și restituiri frauduloase de proprietăți imobiliare în zona Transilvaniei*”, autorul prof. univ. dr. Ioan Sabău Pop referindu-se la unele hotărâri discutabile prin care o serie de instanțe judecătorești din România au soluționat cererile de restituire a unor proprietăți imobiliare. Astfel, a fost abordată problema **optanților unguri, foștii latifundiași maghiari din Transilvania care după Tratatul de la Trianon au optat pentru cetățenia maghiară și de la care statul român a cumpărat acele proprietăți imobiliare pentru ca în zilele noastre instanțele să procedeze la restituirea lor, deși li s-au achitat despăgubiri *illo tempore*. Soluții criticabile s-au pronunțat și în legătură cu proprietățile care au fost acaparate de Grupul Etnic German, confiscate după al Doilea Război Mondial și restituite Forumului Democrat al Germanilor din România, care a fost recunoscut în mod abuziv ca urmaș al Grupului Etnic German. În schimb, Asociația ASTRA ori Mișcarea Legionară nu și-au putut recupera proprietățile confiscate, cererile de restituire ale acestora fiind respinse de instanțe.**

În lucrarea „*Noi evoluții ale cooperării administrative în materie fiscală la nivel european*”, autoarea conf. univ. dr. Cristina Oneț a analizat legalitatea activității economice a statului român subliniind importanța directivelor Uniunii Europene în materia cooperării fiscale (DAC 1-DAC 7). Autoarea a continuat cu analiza O.G. nr. 16/2023 – care transpune dispozițiile Directivei (UE) 2021/514 a Consiliului din 22 martie 2021 de modificare a Directivei 2011/16/UE privind cooperarea administrativă în domeniul fiscal, ordonanță care prevede noi forme de cooperare administrativă în materie fiscală.

În lucrarea „*Răspunderea studentului conform Cartei universitare și a celorlalte acte normative referitoare la statutul studentului*”, autoarea cercetării Măriuca Rădoi a arătat că obiectivul studiului constă în inventarierea și analiza actelor normative privind răspunderea studenților conform Cartei universitare. A precizat autoarea că tema este analizată în contextul dreptului la învățatură și a principiului autonomiei universitare consacrate la nivelul Uniunii Europene și în legislația internă. O opinie interesantă a fost exprimată de autoare cu privire la natura juridică a răspunderii studenților pentru

neîndeplinirea obligațiilor care le revin, pe care o consideră ca fiind răspundere contractuală, izvorâtă din contractul de studii.

În lucrarea „*Perspective jurisprudențiale asupra responsabilității statului privind protejarea libertății religioase și de credință*”, autorul asist. univ. drd. Cristina-Andrei Noață și-a exprimat opinia potrivit căreia nu există o prevedere constituțională privind neutralitatea statului în materia libertății religioase, art. 20 din Constituție făcând însă trimitere la interpretarea dispozițiilor constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor, în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

Dezbaterile în plen s-au încheiat cu **lansarea a două cărți**. Prima carte prezentată a fost „*Codul administrativ comentat. Explicații. Jurisprudență. Doctrină*” (colectiv de autori, coordonator prof. univ. dr. Verginia Vedinaș, vol. I-II, Ed. Universul Juridic, București), carte prezentată în plenul sesiunii științifice atât de dna prof. univ. dr. Verginia Vedinaș – coordonator al cărții, cât și de dna prof. univ. dr. habil. Emilia Lucia Cătană și dl conf. univ. dr. Mircea Ursuța – doi dintre autorii care și-au adus contribuția la elaborarea celor două volume ale cărții. A doua carte prezentată de autoare în plenul sesiunii științifice a fost „*Drept administrativ românesc. Partea specială*”, având ca autoare pe dna conf. univ. dr. Mădălina Voican, cartea fiind publicată la Ed. Pro Universitaria, București.

În cadrul celor două secțiuni ale Sesiunii de comunicări științifice au fost propuse teme de analiză critică a cadrului juridic și instituțional privitor la temele abordate, propuneri *de lege ferenda* și analiza unor exemple jurisprudențiale. Dezbaterile pe secțiuni au avut ca *moderatori* pe dna prof. univ. dr. Verginia Vedinaș și pe dna lect. univ. dr. Elisabeta-Mariana Boțian (care a fost și raportor al Secțiunii II).

La dezbaterile **Secțiunii I** s-au înscris cu lucrări 31 de participanți, din care au fost prezenți și au susținut comunicări științifice 12 participanți (alte 8 lucrări înscrise la această secțiune fiind prezentate în plen), și anume: Claudia Bărbat, Andreea Boar, Vera Ciochină, Cristina-Cornelia Feurdean, Flavia Ghencea, Ivan Vasile Ivanoff, Camelia-Elena Goleanu, Constantin Iordache, Cerasela-Maria Măciucă, Olimpiu-Laurențiu Șoneriu, Mădălina Voican și Cosmin Soare Filatov.

Cu ocazia prezentării lucrărilor, cei 12 autori s-au referit în principal la următoarele aspecte:

În lucrarea „*Dobândirea dreptului de proprietate în condițiile art. 41 alin. (10) din Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Răspunderea și responsabilitatea unităților administrativ-teritoriale*”, dna drd. Claudia Bărbat a analizat critic această temă, subliniind carențele Legii nr. 7/1996, în contextul modificărilor aduse acestei legi prin Legea nr. 377/2022, a prevederilor Codului civil și al altor acte normative incidente, a căror analiză și aplicare accentuează răspunderea și responsabilitatea unităților administrativ-teritoriale care au atribuții legale în această materie.

Dna drd. Andreea Boar a prezentat lucrarea, cu tema „*Responsabilitatea și răspunderea în materia transferului interdomenial*”, în care a realizat o distincție între răspundere și responsabilitate, sub aspect legal și doctrinar. Analiza a avut în vedere ipoteza particulară a transferului interdomenial din domeniul public în domeniul privat, potrivit deciziilor Curții Constituționale, a Codului administrativ și a jurisprudenței instanțelor judecătorești.

În lucrarea cu tema „*Abaterile și sancțiunile disciplinare prin prisma Codului administrativ*”, elaborată de drd. Vera Ciochină împreună cu drd. Elena Ungureanu, autoarele

au prezentat consecințele lipsei individualizării bunurilor în inventarele prevăzute la art. 288-289 C. adm., concluzia autoarelor fiind în sensul că lipsa acestei operațiuni tehnico-materiale poate atrage răspunderea funcționarilor publici cu atribuții în procedurile de inventariere a bunurilor.

Dna lect. univ. dr. Cristina-Cornelia Feurdean a prezentat lucrarea, cu tema „Unele aspecte teoretice și practice ale răspunderii în administrația publică, potrivit Codului administrativ”, în cadrul căreia autoarea analizează instituția responsabilității autorităților din administrația publică prin raportare la relația cu răspunderea acestor autorități, atât din perspectiva doctrinară, cât și din cea legislativă, pe care o consideră deficitară, motiv pentru care una dintre propunerile *de lege ferenda* este remedierea acestei situații.

În lucrarea prezentată de dna conf. univ. dr. Flavia Ghencea, cu tema „Răspunderea autorităților deliberative ale administrației publice – un orologiu care arată o oră și sună alta”, autoarea a analizat această temă din perspectiva unui interesant studiu de caz din comuna Agigea, județul Constanța, în care autoritatea publică locală deliberativă nu a avut activitate în acest mandat. La nivelul acestei unități administrative-teritoriale s-au aplicat în toată această perioadă dispozițiile art. 147 C. adm., primarul fiind cel care exercită atribuțiile Consiliului Local, prin emiterea de dispoziții care sunt supuse controlului de legalitate al prefectului. A subliniat autoarea că deși Codul administrativ prevede că aceste dispoziții ale primarului trebuie supuse aprobării noului Consiliu Local în termen de maximum 90 de zile de la data constituirii acestuia, sub sancțiunea încetării efectelor lor, nu au putut fi puse în aplicare întrucât nu s-au făcut demersurile legale de constituire a noului Consiliu Local.

În lucrarea cu tema „Considerații critice cu privire la răspunderea juridică a conducătorilor administrației publice locale”, prezentată de dl lect. univ. dr. Ivan Vasile Ivanoff (lucrare scrisă împreună cu autoarea conf. univ. dr. Claudia Gilia), au fost analizate prevederile art. 240 alin. (2) C. adm., care, în opinia autorilor, goleşte de conținut răspunderea autorităților administrației publice locale. De asemenea, studiul analizează răspunderea prefectului care, prin coroborarea prevederilor art. 276 C. adm. cu ansamblul normelor juridice cuprinse în acest Cod, intervine numai pentru exces de putere și pentru vădită rea-credință.

Prin lucrarea cu tema „Unele considerații privind răspunderea în utilizarea fondurilor publice”, dna drd. Camelia-Elena Goleanu a analizat această temă din perspectiva prevederilor Regulamentului (UE) nr. 1046/2018 al Parlamentului European și al Consiliului, statul român exercitând o gestiune partajată cu Comisia Europeană în ce privește utilizarea fondurilor europene. În acest context, autoarea a subliniat importanța instituției juridice a răspunderii în gestionarea fondurilor europene, cu trimitere inclusiv la legislația română aplicabilă, în special O.U.G. nr. 66/2011, astfel cum a fost modificată prin O.U.G. nr. 97/2022.

În lucrarea „Responsabilitățile politico-administrative ale organizațiilor euroatlantice și ale Uniunii Europene pentru securitatea zonei extinse a Mării Negre”, dl prof. univ. dr. Constantin Iordache a analizat această temă în contextul conflictelor armate cu care se confruntă în prezent omenirea, militând pentru o reformare a organizațiilor euro-atlantice și ale Uniunii Europene pentru securitatea zonei extinse a Mării Negre.

În lucrarea cu tema „Virtuțile principiului consultării în lumina Codului administrativ”, dna Cerasela-Maria Măciucă (care a elaborat această lucrare împreună cu dl Ciprian Măciucă) a împărtășit participanților la dezbateri aspecte din vasta experiență a Domniei Sale de practician în domeniul serviciilor sociale, evidențiind că pe fondul

numărului mare al acestora este pusă în dificultate antrenarea formelor de răspundere juridică a administrației publice locale prevăzute de Codul administrativ. Autoarea a concluzionat prin a pleda pentru preluarea unor modele de bune practici pe care autoritățile administrației publice cu competență în materie trebuie să le ofere furnizorilor privați de servicii sociale.

Dl lect. univ. dr. Olimpiu-Laurențiu Șoneriu a prezentat lucrarea „*Răspunderea administrativ-patrimonială pentru prejudicii cauzate prin acte administrative tipice sau asimilate*”, în care a analizat critic modalitatea de reglementare în Codul administrativ a acestei forme de răspundere juridică, prin prisma prevederilor normelor juridice de tehnică legislativă, cu predilecție în ceea ce privește claritatea legii. Autorul și-a exprimat opinia potrivit căreia art. 575 C. adm. ar trebui corelat cu art. 16 din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, susținând că, *de lege ferenda*, art. 573 C. adm. ar trebui reformulat astfel încât să acopere toate ipotezele privind refuzul nejustificat de a rezolva cererea referitoare la un drept subiectiv sau la un interes legitim.

În lucrarea „*Transparența prin digitalizare în legislația din România*” autoarea conf. univ. dr. Mădălina Voican a evidențiat rolul digitalizării în realizarea transparenței decizionale, în procedura de elaborare a actelor administrative, cu accentuarea răspunderii și responsabilității autorităților administrației publice și personalului implicat în acest demers.

În lucrarea „*Elemente de răspundere și responsabilitate a administrației publice în activitatea de urbanism și autorizare a construcțiilor – între oportunitate și legalitate juridică în viziunea proiectului Codului amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor*”, dl drd. Cosmin Soare Filatov a realizat o amplă prezentare a problemelor pe care le ridică activitatea de urbanism și autorizare a construcțiilor potrivit proiectului Codului amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor. În special, autorul a subliniat că în proiectul acestui Cod apare *posibilitatea*, iar nu *obligatia* elaborării Planului Urbanistic General pentru zonele metropolitane, ceea ce consideră că este în concordanță cu prevederile Legii nr. 246/2022 privind zonele metropolitane.

În cadrul **Secțiunii a II-a**, s-au înscris cu lucrări 16 participanți, iar dintre aceștia au fost prezenți și au susținut comunicări științifice 10 participanți (alte două lucrări înscrise la această secțiune fiind prezentate anterior în plen), și anume: Elisabeta-Mariana Boțian, Nicolae-Alexandru Ceslea, Narcisa-Victoria Dărăban, Paraschiva-Nina Gogescu, Ioana Hulpuș, Iulia Bulea, Iacob-Cătălin Marcu, Anca-Jeanina Niță, Ioana Păcurariu și **Ionuț Cătălin Tiriteu**.

Cu ocazia prezentării lucrărilor, cei 10 participanți s-au referit în principal la următoarele aspecte:

Dna lect. univ. dr. Elisabeta-Mariana Boțian în lucrarea „*Valorile sociale colective și reflectarea lor în normele de incriminare*” a analizat deficiențele de sistematizare a dispozițiilor din partea specială a Codului penal și consecințelor eliminării unor incriminări, astfel încât unele valori colective de importanță majoră au rămas în afara protecției penale ori sunt insuficient protejate. A fost evidențiat impactul negativ al numeroaselor modificări succesive aduse legislației penale prin acte normative ulterioare datei de 1 februarie 2014, dar și fenomenul renunțării legiuitorului la principiile directe de politică penală care au stat la baza adoptării Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu consecința revenirii treptate, în anumite privințe, la aceeași intensitate a represiunii penale manifestată în vechiul Cod penal prin: majorarea limitelor de pedeapsă, impunerea pedepsei cu închisoarea în cazul anumitor infracțiuni complexe,

crearea de multiple variante agravate/atenuate suplimentare, incriminarea unor fapte noi, extinderea imprescriptibilității răspunderii penale pentru tot mai multe infracțiuni și menținerea discutabilă a principiului oficialității pentru o serie de infracțiuni cu grad redus de pericol social, comise de anumiți subiecți activi.

Dl dr. Nicolae-Alexandru Ceslea în lucrarea „*Responsabilitatea judecătorului sub presiunea aparenței de imparțialitate*” s-a referit la modalitatea de rezolvare de către judecătorii curților de apel a conflictelor de competență care ar putea interveni între secțiile tribunalului, în legătură cu anumite cauze, în condițiile necesității de manifestare a imparțialității. S-au realizat și incursiuni istorice în materie, începând cu Codul Ipsilanti, iar cerințele de imparțialitate impun ca pe de o parte atitudinea față de părți să fie obiectivă și imparțială, dar și ca pe de altă parte soluția însăși să fie una imparțială. În acest context, pronunțarea de către Curtea de Apel a unei soluții de casare cu trimitere spre rejudecare nu știrbește această aparență de imparțialitate și ar fi de reflectat cu privire la *propunerea* ca în rezolvarea conflictelor de competență între secțiile unei instanțe să nu fie implicată niciuna dintre secțiile în discuție.

În lucrarea „*Unele aspecte privind reglementarea răspunderii contravenționale în Franța*”, dna drd. Narcisa-Victoria Dărăban a expus modul în care este reglementat sistemul răspunderii contravenționale în această țară, fiind prevăzute cinci clase de contravenții (de ex., conducerea fără permis reprezintă o contravenție în sistemul de drept francez). Pentru contravenții, quantumul maxim al amenzii care poate fi aplicată este de 3.000 de euro. Aspectele de natură procedurală în materie contravențională sunt relativ similare cu acelea existente în dreptul nostru, iar calea de atac a apelului este limitată doar la quantumul amenzii. În procedura simplificată de sancționare a contravențiilor, inițiatorul acestei proceduri este Ministerul Public și în cadrul ei instanța va aplica sancțiunea printr-o ordonanță care se comunică apoi contravenientului.

În lucrarea „*Răspunderea judecătorului în sistemul judiciar românesc*”, dna drd. Paraschiva-Nina Gogescu a analizat noile prevederi legale referitoare la formele răspunderii judecătorului, așa cum sunt ele menționate în Legea nr. 303/2022, prin comparație cu reglementările anterioare. Dacă în vechea Lege nr. 303/2004 în privința judecătorilor erau prevăzute trei tipuri de răspundere, civilă, disciplinară și penală, se observă că în prezent numărul acestor forme de răspundere a crescut la patru, fiind adăugată și răspunderea contravențională. Desigur că noua formă de răspundere instituită împotriva judecătorilor are în vedere contravențiile săvârșite în această calitate și vor fi aplicabile dispozițiile O.G. nr. 2/2001 sau ale Legii nr. 176/2010. Răspunderea judecătorului pentru erorile judiciare se va realiza în raport cu statul și va putea fi antrenată în condițiile dovedirii relei-credințe sau ale gravei neglijențe prin exercitarea acțiunii în regres. Dintre formele de răspundere, cea mai uzitată în privința judecătorilor este răspunderea disciplinară, dar nu sunt excluse nici cazurile de răspundere penală, cea mai gravă formă care poate fi opusă acestora.

Dna lect. univ. dr. Ioana Hulpuș și dl asis. univ. dr. Iulia Bulea în lucrarea „*Repere privind responsabilitatea și calitatea sistemelor judiciare în contextul procesului de schimbare*” au prezentat concluziile unui proiect extins, inițiat de Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (RECJ), în care România a fost implicată de la început ca țară participantă. Rețeaua a fost înființată în 2004 și reunește consiliile judiciare din Uniunea Europeană pentru a promova schimbul de experiență și expertiză. Scopul proiectului a fost să creeze un set de indicatori relevanți pentru evaluarea autonomiei și responsabilității sistemelor judiciare din U.E., precum și să promoveze viziunea RECJ ca o

perspectivă comună a statelor membre. În acest scop, la nivelul U.E. a fost instituită Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), pentru a promova cooperarea interstatală și a evalua sistemele judiciare sub diferite aspecte, compusă din experți calificați din statele membre ale UE care evaluează sistemele de drept ale acestora și dezvoltă indicatori comuni pentru a identifica probleme și a propune potențiale îmbunătățiri.

Dr. drd. Iacob-Cătălin Marcu în lucrarea *„Răspunderea contravențională a judecătorilor din cadrul instanțelor judecătorești ale României și Republicii Moldova”* s-a referit la această formă de răspundere juridică, menționând că această problemă a fost tratată izolat în monografia *„Răspunderea judecătorilor”*. În analiza acestei forme de răspundere, autorul comunicării arată că a identificat o singură contravenție în dreptul român care ar putea fi comisă de către judecători în această calitate, și anume aceea prevăzută de Legea nr. 176/2010, constând în nedeplinirea declarației de avere și interese. În dreptul Republicii Moldova a mai fost identificat un caz de răspundere contravențională, și anume nedeclararea conflictului de interese, fiind posibil cumulul răspunderii disciplinare și contravenționale a judecătorilor, cu atât mai mult cu cât în 2022 a intervenit o modificare legislativă în virtutea căreia un judecător moldovean, deși are statut de demnitar, poate fi sancționat contravențional de către agentul constator și i se poate aplica măsura reținerii contravenționale maximum 3 ore.

În lucrarea *„Independența, responsabilitatea și răspunderea judecătorului – triada înfăptuirii justiției”*, dna conf. univ. dr. Anca-Jeanina Niță și-a propus să readucă în discuție variabilele raporturilor dintre independența, responsabilitatea și răspunderea judecătorului, în înfăptuirea – iar nu în „administrarea” justiției. Au fost prezentate standardele europene ale independenței justiției în regula celor trei „i” – desprinsă din Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară 2002, respectiv standardele europene privind **răspunderea** „judecătorilor individuali și puterii judecătorești, în ansamblu”, stabilite prin **Avizul nr. 18 (2015)** al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE): față de justițiabili care se judecă în procedurile judiciare particulare, respectiv față de celelalte puteri ale statului și, prin intermediul acestora, față de societate în general. Autoarea a analizat normele constituționale și reglementările infraconstituționale din legislația națională privind independența judecătorilor, a relevat rolul Consiliului Superior al Magistraturii – garant al independenței justiției, Strategia de dezvoltare a sistemului judiciar pentru perioada 2022-2025 și s-a prevalat de Tabloul de bord privind justiția în UE – publicat de Comisia Europeană pe 18 iunie 2023.

Dna asist. univ. dr. Ioana Păcurariu a prezentat lucrarea *„Răspunderea disciplinară a magistraților”*, în care s-a referit la judecători și procurori ca principali actori pe scena dreptului, care nu beneficiază de imunitate absolută și prin urmare pot fi trași la răspundere, iar una dintre formele răspunderii juridice este aceea disciplinară. Lucrarea s-a axat pe problematica definirii abaterii disciplinare, conținutului acesteia ca faptă ilicită, care sunt abaterile disciplinare ce pot fi comise de către magistrați, ce sancțiuni sunt aplicabile, etapele procesuale care trebuie parcurse pentru tragerea la răspundere disciplinară a unui judecător ori procuror, cu exemple edificatoare din practica celor două secții ale CSM. În cadrul prezentării s-a formulat și *propunerea, de lege ferenda*, de a se completa cadrul abaterilor disciplinare din Legea nr. 303/2022 cu fapta de a nu respecta deciziile CCR ori ale ICCJ pronunțate în soluționarea recursurilor în interesul legii și în dezlegarea prealabilă a unor chestiuni de drept, dat fiind riscul pe care îl presupune ignorarea lor pentru buna administrare a justiției.

De drd. Ionuț Cătălin Tiriteu a prezentat lucrarea cu titlul „Aspecte privind competența de soluționare a plângerii contravenționale. Distincția dintre specializarea judecătorului și specializarea completului”, în care a punctat câteva idei referitoare la diferențele existente între specializarea completului de judecată și aceea a persoanelor care compun completul, chestiuni legate de necompetența instanței vs. nelegala compunere a completului de judecată, dar și a instanței competente să judece plângerea împotriva procesului-verbal de constare și sancționare contravențională în ipoteza în care contravenientul este judecător al ICCJ.

În concluzie, lucrările prezentate au adus în atenția participanților unele probleme teoretice și practice, de strictă actualitate, referitoare la noțiunile de responsabilitate și răspundere, fiind abordată sfera administrației publice, a puterii legislative și sfera puterii judecătorești, prin prisma cadrului normativ aplicabil, a doctrinei și jurisprudenței, rezultatele fiind concretizate inclusiv în propuneri argumentate *de lege ferenda*. Distinct de autorii comunicărilor științifice, la lucrările sesiunii științifice au luat parte și alți participanți, respectiv dr. Marius-Cristian Cătană, drd. Gheorghe Cosmin Băieș, drd. Monica Cristina Costea, care s-au implicat activ în dezbateri, prin prisma experienței lor științifice și profesionale.

Sesiunea de comunicări științifice s-a încheiat cu concluzii finale, care au fost urmate de Adunarea generală a Institutului de Științe Administrative „Paul Negulescu”, ocazie cu care i s-a analizat activitatea și au fost admiși noii membri ai acestuia.

Raportor general, prof. univ. dr. Emilia Lucia CĂTANĂ